

Alþingi
Velferðarnefnd
150 Reykjavík

Persónuvernd

Rauðarárstíg 10 105 Reykjavík
sími: 510 9600 bréfasími: 510 9606
netfang: postur@personuvernd.is
veffang: personuvernd.is

Reykjavík, 15. febrúar 2018

Tilvísun: 2017121814SK/--

Efni: Umsögn Persónuverndar um frumvarp til laga um þjónustu við fatlað fólk með miklar stuðningsþarfir

Persónuvernd vísar til erindis nefndasviðs Alþingis, dags. 18. desember 2017, þar sem óskað er umsagnar stofnunarinnar um frumvarp til laga um þjónustu við fatlað fólk með miklar stuðningsþarfir (26. mál á 148. löggjafarþingi, þskj. 26). Persónuvernd gerir eftirfarandi athugasemdir við frumvarpið, nánar tiltekið 20. gr. þess.

I.

Í 20. gr. frumvarpsins er lagt til að ráðuneytið skuli skipa sérfræðingateymi vegna barna með fjölþættan vanda eða barna sem, vegna fötlunar sinnar, þurfa annars konar og meiri þjónustu en unnt er að veita á heimili fjölskyldna þeirra. Teymið skuli vera sveitarfélögum til ráðgjafar vegna þjónustu og úrræða. Þá segir í ákvæðinu að teymið ákvarði hvort barn þarfnist úrræða samkvæmt lögnum, á grundvelli barnaverndarlaga eða hvorra tveggja laganna.

Í athugasemdum við 20. gr. frumvarpsins kemur meðal annars fram að ákvæðið byggist á tillögum nefndar sem félags- og húsnæðismálaráðherra skipaði um samhæfða þjónustu við börn með alvarlegar þroska- og geðraskanir og skilaði tillögum sínum í nóvember 2013. Nefndin hafi verið skipuð í kjölfar þess að fulltrúar nokkurra sveitarfélaga leituðu árið 2012 til velferðarráðuneytisins vegna vanda barna og fjölskyldna þeirra sem voru í mikilli þörf fyrir öflug og samhæfð úrræði. Í athugasemdunum kemur fram að lagt sé til að óháð sérfræðingateymi verði skipað sem veiti sveitarfélögum ráðgjöf um hvernig þjónustu verði best háttáð við þessi börn og fjölskyldur þeirra. Tillaga nefndarinnar hafi verið á þá leið að sérfræðiteymið væri

tilraunaverkefni og hafi slíkt teymi verið sett á fót árið 2014 og starfað í tilraunaskyni í eitt ár.

Í athugasemdunum er jafnframt vikið að því að efasemdir hafi komið upp í lok starfstíma sérfræðingateymisins um lagaheimildir þjónustuaðila til að miðla upplýsingum til þess, meðal annars vegna óljóss lagagrundvallar, og sé því lagt til í frumvarpinu að lögfesta starfsemi þess. Þrátt fyrir að það sé ekki sérstaklega tiltekið í athugasemdunum, er hér væntanlega vísað til álits Persónuverndar frá 26. júní 2015 í máli nr. 2015/748. Þar komst Persónuvernd að því að miðlun persónuupplýsinga um börn til sérfræðingateymis á vegum velferðarráðuneytisins um þjónustu við börn með alvarlegar þroska- og geðraskanir frá sveitarfélögum og/eða barnaverndarnefndum, sem og eftirfarandi vinnsla persónuupplýsinga um börnin hjá teyminu, hefði ekki samrýmst lögum um persónuvernd nr. 77/2000. Talið var að ekki væri unnt að byggja lögmæti miðlunar viðkvæmra persónuupplýsinga, hvorki frá sveitarfélögum né barnaverndarnefndum, til sérfræðingateymis á ákvæði 3. tölul. 1. mgr. 8. gr., sbr. 2. tölul. 1. mgr. 9. gr. laga nr. 77/2000. Þá voru ekki til staðar fullnægjandi heimildir fyrir vinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga hjá sérfræðingateyminu.

II.

Lagt er til grundvallar að upplýsingum sem sé miðlað til teymisins og úrvinnsla þeirra hjá teyminu sjálfu, séu upplýsingar er varði meðal annars heilsuhagi hinna skráðu. Upplýsingar um heilsuhagi eru viðkvæmar persónuupplýsingar, sbr. c-lið 8. tölul. 2. gr. laga nr. 77/2000. Svo að vinnsla viðkvæmra persónuupplýsinga sé heimil verður hún bæði að eiga sér stoð í 8. og 9. gr. laga nr. 77/2000. Í 3. tölul. 1. mgr. 8. gr. segir að vinnsla persónuupplýsinga sé heimil sé hún nauðsynleg til að fullnægja lagaskyldu sem hvílir á ábyrgðaraðila.

Þá segir í 2. tölul. 1. mgr. 9. gr. laganna að vinnsla viðkvæmra persónuupplýsinga sé heimil standi til hennar *sérstök heimild* samkvæmt öðrum lögum. Í athugasemdum þeim er fylgdu þessum tölulíð í frumvarpi því er varð að lögum nr. 77/2000 segir meðal annars að mat á því hvort lagastoð er fyrir hendi ráðist hverju sinni af skýringu viðkomandi sérлагаákvæðis, en því meiri íhlutun í einkalíf einstaklingsins sem vinnsla hafi í för með sér þeim mun ótvíræðari þurfi lagaheimildin að vera. Enn fremur segir í athugasemdunum að skýring slíks ákvæðis ráðist þá meðal annars af því hvort löggjafinn hafi í raun tekið tillit til þeirra almennu persónuverndarsjónarmiða sem á reynir við meðferð viðkvæmra persónuupplýsinga. Þá segir í athugasemdunum að skilyrði 2. tölul. verði tæplega talið uppfyllt nema fyrir liggja að löggjafinn hafi skoðað slík sjónarmið en engu síður talið vinnsluna nauðsynlega vegna almannahagsmuna.

Af lestri 20. gr. frumvarpsins og þeirra athugasemda sem fylgja því verður ráðið að tilgangur ákvæðisins sé að lögfesta starfsemi sérfræðingateymisins. Í ákvæðinu er þó hvergi mælt fyrir um heimild teymisins til öflunar og úrvinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga um börn með þroska- og geðraskanir. Með hliðsjón af þessu telur Persónuvernd að ekki sé til staðar fullnægjandi heimild fyrir öflun og úrvinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga hjá teyminu.

III.

Með vísan til alls framangreinds telur Persónuvernd að 20. gr. frumvarpsins sé ekki fullnægjandi heimild fyrir öflun og úrvinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga hjá fyrrnefndu sérfræðingateymi. Sé þörf talin á að teymið vinni með viðkvæmar persónuupplýsingar verður að lögfesta heimild þar að lútandi. Persónuvernd leggur áherslu á að sú heimild verði afmörkuð svo að vinnsla persónuupplýsinga fullnægi kröfum laga nr. 77/2000, sbr. einkum 2. tölul. 1. mgr. 7. gr., þess efnis meðal annars að persónuupplýsinga skal aflað í skýrum, yfirlýstum og málefnalegum tilgangi, og 3. tölul. sömu málsgreinar, þess efnis að við meðferð persónuupplýsinga skuli þess gætt að þær séu nægilegar, viðeigandi og ekki umfram það sem nauðsynlegt er miðað við tilgang vinnslunnar.

Ekki eru gerðar athugasemdir við frumvarpið að öðru leyti. Persónuvernd lýsir sig þó reiðubúna til þess að veita umsögn að nýju, komi til þess að gerðar verði frekari breytingar á frumvarpinu síðar.

F.h. Persónuverndar,

Þórður Sveinsson

Stefán Kristinnsson